

DE BLADWESP *CAENOLYDA RETICULATA* NIEUW VOOR DE NEDERLANDSE FAUNA (HYMENOPTERA: PAMPHILIIDAE)

Wim Bakker & Floor Bakker

Er wordt in Nederland relatief weinig onderzoek gedaan aan bladwespen. Dat is merkwaardig omdat veel soorten opvallend in het veld aanwezig zijn en vaak fraaie kleuren hebben. Dat geldt ook voor *Caenolyda reticulata*. Deze grote roodgekleurde bladwesp werd in 2007 voor het eerst in Nederland aangetroffen, bij kasteel Twickel in Twente. Het zal interessant zijn om de komende jaren te bekijken of de zuidwestelijke opmars van deze soort doorzet.

INLEIDING

Op 28 mei 2007 werd door de auteurs een vrouwtje van de bladwesp *Caenolyda reticulata* (Linnaeus, 1758) (fig. 1) waargenomen bij Delden. Dit is de eerste melding voor Nederland. Het dier zat in het lange gras in de buurt van het kasteel Twickel. De exacte vindplaats ligt aan de Twickelerlaan (Delden, Overijssel), aan de voet van de Deldeneresch (Amersfoortcoördinaten 244 477).

VERSPREIDING

Caenolyda reticulata is bekend uit veel Europese landen: Finland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Estland, Letland, Rusland (rondom Moskou en Leningrad), Tsjecho, Slowakije, Hongarije, Roemenië, België, Luxemburg, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk, Italië (Lomholdt 1987, Magis 2005, Nielsen 1969, Tschantke 1985). In grote delen van het verspreidingsgebied is *C. reticulata* schaars (Tschantke 1985). Recentelijk lijkt de soort echter toe te nemen. Zo werd de soort in Frankrijk vanaf 1889

Figuur 1. *Caenolyda reticulata*, vrouwtje, Twickel. Foto Wim Bakker.

Figure 1. *Caenolyda reticulata*, female, Twickel. Photo Wim Bakker.

niet meer gezien, totdat in 1977 en 1978 larven en volwassen exemplaren werden gevonden op verschillende soorten dennen (Chevin 1980).

UITERLIJK

De lichaamslengte is 12-15 mm. De vleugels en het lijf zijn prachtig zwart met rood gekleurd en in het Duits wordt de soort daarom wel 'vliegende aardbei' genoemd. De kop van het mannetje is geheel zwart, die van het vrouwtje is zwart met enkele rode strepen en vlekken. Eenmaal dood verdwijnt de rode kleur en resteert een vaalgele tint.

BIOLOGIE

De larven leven met enkele exemplaren bijeen in spinselnesten op dennen *Pinus*, voornamelijk grove den *Pinus silvestris*, en voeden zich met de naalden. In Scandinavië worden de larven meestal gevonden op lage dennenboompjes, 1 tot 1,5 m hoog, en soms op de onderste takken van hogere bomen (Viitasaari 2002, Vikberg 2002, Mol 2002). De larven overwinteren in de bovenste laag van de bodem, onder de afgevallen naalden (Vikberg 2002). In april-mei komen volwassen dieren uit de pop. Het is onduidelijk waar de volwassen dieren zich ophouden.

DISCUSSIE

Waarom het gevonden exemplaar zich in het gras bevond is onbekend. Misschien was het dier overvallen door de regen of was het een vers dier, dat net uit de pop was gekomen.

Het lijkt erop dat *C. reticulata* bezig is aan een opmars richting het zuidwesten. Het is dan ook te verwachten dat er in de toekomst meer exemplaren gevonden zullen worden (Magis 2005). Nieuwe waarnemingen (bij voorkeur met foto) kunnen worden doorgegeven aan EIS-Nederland.

DANKWOORD

De auteurs willen de volgende personen bedanken voor hun waardevolle tips en hun hulp bij de determinatie: Henk van Woerden, Noël Magis, Ewald Jansen, Andrew Liston, Kees van Achterberg en Ad Mol.

LITERATUUR

- Chevin, H. 1980. Notes on Hymenoptera Tenthredinoidea. – Bulletin Mensuel de la Société Linnéenne de Lyon 49: 453-456.
- Lomholdt, O. 1987. To nye fund af *Cephalcia reticulata* (L.) i Danmark (Hymenoptera, Pamphiliidae). – Entomologiske Meddelelser 46: 131.
- Magis, N. 2005. Apports à la chorologie des Hyménoptères Symphytes de Belgique et du Grand-Duché de Luxembourg. xxix. – Notes fauniques de Gembloux 56: 35-39.
- Mol, A. 2002. Overzicht van de families en genera van de Nederlandse bladwespen (Hymenoptera: Symphyta) 1. – Bzzz, Nieuwsbrief sectie Hymenoptera van de Nederlandse Entomologische Vereniging 15: 9-26.
- Nielsen, B.O. 1969. Bladhvepsen *Cephalcia reticulata* (L.) (Hymenoptera: Pamphiliidae), ny for Danmark. – Flora og Fauna 75: 65-67.
- Tscharntke, T. & W. Rühm 1985. Zur Verbreitung und Lebensweise der Genetzten Gespinstblattwespe *Caenolyda reticulata* (Linnaeus 1758) (Hymen., Pamphiliidae). – Anzeiger für Schädlingskunde, Pflanzenschutz, Umweltschutz 58: 35-36.
- Viitasaari, M. 2002. The northern European taxa of Pamphiliidae (Hymenoptera). – In: M. Viitasaari (ed.), Sawflies (Hymenoptera, Symphyta) 1. Tremex Press Ltd., Helsinki: 235-358.
- Vikberg, V. 2002. Rearing experiments on Finnish species of Pamphiliidae (Hymenoptera), with special emphasis on the egg laying behaviour. – In: M. Viitasaari (ed.), Sawflies (Hymenoptera, Symphyta) 1. Tremex Press Ltd., Helsinki: 439-459.

SUMMARY

The sawfly *Caenolyda reticulata* new to the Dutch fauna (Hymenoptera: Pamphiliidae)

In 2007 the sawfly *Caenolyda reticulata* (Linnaeus, 1758) was found for the first time in the Netherlands. It was found near Delden in the province of Overijssel. The species seems to be expanding its range in southwestern direction.

W.H. Bakker & F.S. Bakker

Estrikstraat 12

7531 ZR Enschede

bakker@itc.nl